

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

Министарство заштите животне средине

Агенција за заштиту животне средине

УПУТСТВО

ЗА УСПОСТАВЉАЊЕ СИСТЕМА КОНТРОЛЕ ОБАВЕЗЕ ДОСТАВЉАЊА ПОДАТАКА ЗА ИНТЕГРАЛНИ КАТАСТАР ЗАГАЂИВАЧА

Београд, децембар 2007.

**За све додатне информације везане за
интегрални катастар загађивача
обратите нам се на адресу**

prtr@sepa.sr.gov.yu

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

Министарство заштите животне средине
Агенција за заштиту животне средине

Директор: Момчило Живковић

Припремио: Небојша Реџић

Илустрације: Бојан Реџић

Адреса:
Руже Јовановић 27а
11070 Београд

Децембар, 2007.

УПУТСТВО ЗА УСПОСТАВЉАЊЕ СИСТЕМА КОНТРОЛЕ ОБАВЕЗЕ ДОСТАВЉАЊА ПОДАТАКА ЗА ИКЗ

Увод

Интегрални катастар загађивача (ИКЗ) је регистар информација и података о загађивачима животне средине и представља полазну основу за идентификацију и мониторинг извора загађивања животне средине.

Правилник о методологији за израду интегралног катастра загађивача објављен је у Службеном гласнику Републике Србије, бр. 94/2007 и њиме се прописује методологија за израду ИКЗ, као и врста, начин, класификација и рокови достављања података.

У циљу успостављања ефикасног и ефективног система контроле испуњавања обавезе достављања података за ИКЗ од стране оператера у чијим се погонима одвијају активности које имају негативан утицај на животну средину, Агенција за заштиту животне средине у сарадњи са Сектором за контролу и надзор Министарства заштите животне средине доноси Упутство за успостављање система контроле обавезе достављања података за интегрални катастар загађивача.

Упутство је намењено републичким, покрајинским и локалним инспекторима заштите животне средине.

Интегрални катастар загађивача

ИКЗ је установљен да би задовољио растуће потребе државних органа, али и шире заједнице за информацијама о изворима и количинама загађујућих материја које се емитују у животну средину.

Катастар садржи податке о изворима, врстама, количинама, начину и месту испуштања загађујућих материја у ваздух и воде, као и о количинама, врсти, саставу и начину третмана и одлагања отпада из тачкастих извора и из насеља, као дифузног извора.

Базиран је на принципима PRTR протокола Архуске конвенције и хармонизован са одговарајућом законском регулативом Европске уније (Regulation (EC) No 166/2006).

Применом интегралног катастра загађивача обезбеђује се важан механизам за повећање одговорности предузећа о питањима везаним за заштиту животне средине кроз примену:

1. принципа превенције загађивања и
2. мера за смањење нивоа загађења.

Он представља један од сегмената информационог система животне средине Републике Србије и успоставља се и води у Агенцији за заштиту животне средине (у даљем тексту - Агенција).

Национални и међународни законски оквир за успостављање и вођење Интегралног катастра загађивача

Члан 17. Закона о министарствима (Сл. гласник бр. 48/07) препознаје Агенцију као државни орган задужен за успостављање и вођење ИКЗ.

Закон о заштити животне средине, у члану 75., ближе регулише успостављање ИКЗ у Републици Србији.

Правилник о методологији за израду интегралног катастра загађивача (Сл. гласник РС, бр. 94/2007) даје механизам за успостављање и вођење ИКЗ. Њиме се прописује начин, класификација и рокови достављања података.

Основни међународни законски оквир за успостављање и вођење ИКЗ су:

1. Regulation (EC) No 166/2006 of the European Parliament and of the Council of 18 January 2006 concerning the establishment of a European Pollutant Release and Transfer Register and amending Council Directives 91/689/EEC and 96/61/EC.
2. ПРТР протокол, тј. Протокол о регистрима испуштања и преноса загађујућих материја Архуске конвенције о доступности информација, учешћу јавности у одлучивању и доступности правосуђа у питањима која се тичу животне средине.

Циљеви

Циљеви успостављања ИКЗ произилазе из потребе за квалитетним и правовременим информацијама о загађивању животне средине из предузећа која емитују загађујуће материје у животну средину, што представља неопходан предуслов за успостављање ефикасног и ефективног система заштите животне средине. То су:

- Идентификација извора појединих загађујућих материја;
- Смањивање загађења из индустријских постројења и других извора на најмању могућу меру;

- Идентификација географских подручја од интереса;
- Постизање високог нивоа заштите ваздуха, вода и земљишта, односно животне средине у целини;
- Утврђивање количина и праћење трендова емисија загађујућих материја ради снижења нивоа ризика од њиховог негативног дејства;
- Унапређење доступности информација јавности, као и њено укључивање у процес одлучивања о питањима животне средине;
- Промоција превенције загађења, чистије производње, минимизације отпада, енергетске ефикасности као економски оптималних решења за смањење загађења;
- Процена могућности смањења коришћења или искључивања из процеса производње наведених загађујућих материја;
- Хармонизација извештавања са међународном законском регулативом, праксом и стандардима;
- Правовремено достављање поузданих информација свим заинтересованим странама.

Правилник

Правилник о методологији за израду интегралног катастра загађивача објављен је у Службеном гласнику Републике Србије, бр. 94/2007, којим се прописује методологија за израду ИКЗ, као и врста, начин, класификација и рокови достављања података.

Катастар обухвата пет делова по врстама података:

- 1) Део 1. - Општи подаци;
- 2) Део 2. - Подаци о погону;
- 3) Део 3. - Подаци о емисијама у ваздух;
- 4) Део 4. - Подаци о емисијама у воде;
- 5) Део 5. - Подаци о отпаду.

Правилником је предвиђено да за катастар податке достављају загађивачи различитих привредних делатности чија је листа дата у члану 4. У зависности од делатности, загађивачи извештавају о одређеним загађујућим материјама које емитују у ваздух и воде, а које су дате у Прилогу бр. 3. – за емисије у ваздух, и Прилогу бр. 4. – за емисију у воде Правилника.

За потребе извештавања о отпаду достављају се подаци о количинама и карактеристикама неопасног и опасног отпада који се генерише у постројењима делатности из члана 4. став 2. Правилника.

Подаци се прикупљају попуњавањем одређених, од укупно 12 образаца (упитника) који су саставни део Правилника:

- Образац бр. 1. – Општи подаци;
- Образац бр. 2. – Подаци о погону;
- Образац бр. 3. – Емисије у ваздух из процеса сагоревања;
- Образац бр. 4. – Емисије у ваздух из индустријских процеса;
- Образац бр. 5. – Емисије у воде из индустријских извора;
- Образац бр. 6. – Комуналне отпадне воде;
- Образац бр. 7. – Генерисање и управљање отпадом из индустрије;
- Образац бр. 8. – Медицински и ветеринарски отпад;
- Образац бр. 9. – Комунални отпад;
- Образац бр. 10. – Прикупљање и транспорт отпада;
- Образац бр. 11. – Обрада отпада;
- Образац бр. 12. – Увоз отпада.

Поједине врсте загађивача попуњавају одређене обрасце као што је дато у чл. 14. Правилника:

- Загађивачи делатности из Прилога бр. 1. Правилника, достављају податке на обрасцима бр. 1, 2, 3, 4, 5. и 7.
- Општинска јавно-комунална предузећа достављају податке о комуналним отпадним водама на Обрасцу бр. 6.
- Загађивачи свих делатности достављају податке само за опасни отпад на обрасцима бр. 1, 2. и 7.
- Медицинске и ветеринарске установе достављају податке о генерисаном отпаду на Обрасцу бр. 8.
- Општинска јавно-комунална предузећа достављају податке о комуналном чврстом отпаду на Обрасцу бр. 9.
- Предузећа и друга правна лица која се баве прикупљањем и транспортом отпада достављају податке на Обрасцу бр. 10.
- Предузећа и друга правна лица која се баве обрадом отпада достављају податке на Обрасцу бр. 11.
- Предузећа и друга правна лица која увозе отпад достављају податке на Обрасцу бр. 12.

Сваки поједини образац на крају има и кратко упутство за попуњавање. Ради олакшавања попуњавања образаца и добијања једнозначних података, користи се шифарник дат у Прилогу бр. 5. Правилника.

Подаци за Катастар се достављају на следећи начин:

1. један комплет образаца у папирној форми укоричен у јединствен документ, прописно потписан и оверен од стране одговорног лица. Сваки образац посебно треба да буде потписан и оверен од стране лица одговорног за поједине погоне;
2. један комплет образаца електронски на е-mail адресу Агенције или на компакт диску, без потписа и овере.

Загађивач доставља Агенцији за заштиту животне средине податке за Катастар најкасније до 31. марта текуће године за претходну годину.

Обавезе оператера

Законом о заштити животне средине предвиђено је да оператери постројења која представљају извор емисија и загађивања животне средине обављају мониторинг емисија из својих постројења (само-мониторинг) и да податке из мониторинга, о свом трошку достављају Агенцији за заштиту животне средине на прописан начин и у роковима утврђеним у складу са законом.

Правилник се ослања на примену постојећих подзаконских аката којима су регулисане обавезе праћења емисије загађујућих материја у ваздух и воде, као и обавезе карактеризације и класификације отпада.

Подаци прикупљени само-мониторингом се достављају Агенцији на начин који је дефинисан Правилником.

Национални и међународни оквир за учешће инспекције Заштите животне средине у успостављању и вођењу ИКЗ

Закон о државној управи (Сл. гласник РС, бр. 79/05) у члану 18. дефинише инспекцијски надзор, као средство којим органи државне управе испитују спровођење закона и других прописа непосредним увидом у пословање и поступање физичких и правних лица и зависно од резултата надзора, изричу мере на које су овлашћени.

Закон о заштити животне средине у поглављу Надзор (чл. 109.-115.) регулише општа права и дужности инспектора.

Према општим одредбама ПРТР Протокола, свака Страна предузима неопходне законске, регулаторне и друге мере, и одговарајуће мере принудног спровођења, за имплементацију одредби овог Протокола.

Казнене одредбе везане за ИКЗ

Законом о заштити животне средине предвиђене су казнене одредбе које се примењују према загађивачима који не испуњавају обавезе достављања података за ИКЗ.

Чланом 117. предвиђена је прекршајна одговорност за правна лица ако:

- не достављају податке о врсти и количини увезених, односно извезених супстанци које оштећују озонски омотач, њиховој продаји и правним и физичким лицима којима су супстанце продате;
- не воде евиденције о врстама и количинама опасних материја у производњи, превозу, промету, употреби, преради, складиштењу или одлагању;
- не врше мониторинг и праћење других утицаја на стање животне средине;
- не достављају податке из мониторинга на прописан начин;

- не достављају податке од значаја за вођење интегралног катастра загађивача животне средине на прописан начин;
- не омогуће инспектору обављање контроле, односно не поступи по решењу инспектора.

Активности Инспекције

Инспекција заштите животне средине има незаменљиву, троструку, улогу у процесу успостављања и вођења катастра:

1. Информативну;
2. Саветодавну и
3. Спроводи механизам принуде.

1. Информативна улога

Информативна улога Инспекције се састоји у обавештавању оператера о обавезама према катастру. Ова активност се спроводи током целе године, а нарочито током новембра, децембра, јануара, фебруара и марта месеца, када оператери треба да се припреме за извештавање и доставе извештаје Агенцији.

2. Саветодавна улога

Саветодавна улога се састоји у помоћи задуженим особама у предузећима да правилно и што потпуније попуне све потребне обрасце за катастар. Ова активност се спроводи током целе године.

3. Механизам принуде.

Како је напред већ наглашено, чланом 117. Закона, предвиђена је прекршајна одговорност за правна лица уколико не врше мониторинг и праћење других утицаја на стање животне средине и не достављају податке од значаја за вођење интегралног катастра загађивача животне средине на прописан начин.

Слично је предвиђено и ПРТР Протоколом, где је држава у циљу имплементације регистра, у обавези да предузме одговарајуће мере принудног спровођења. Ове мере се предузимају против оператера одговорног за недостављање података, достављање података који не испуњавају захтеве катастра или достављање неистинитих података.

Механизам принуде за достављање података за ИКЗ је приказан на слици 1.

Контрола достављања података за ИКЗ

Агенција	Инспекција
1 Редовно прикупљање података до 31.3.	
2 Доставља списак предузећа која су доставила податке	Инспекција дели списак према територијалној надлежности
3	Инспекцијски преглед – Контрола неусаглашености Решење са наложеним мерама и роковима за њихово спровођење
4 Прикупља податке по донесеном решењу и по пријему података доставља информацију инспекцији	
5	Инспекцијски преглед – Прекршајна пријава и Закључак са новим роком
6 Прикупља податке по донесеном закључку и по пријему података доставља информацију инспекцији	
7	Инспекцијски преглед – Прекршајна пријава и Закључак о принудном извршењу са новим роком
8 Прикупља податке по донесеном закључку и по пријему података доставља информацију инспекцији	

Слика 1. Механизам принуде за достављање података за ИКЗ

Спровођењем свих наведених активности инспекције заштите животне средине, на свим нивоима, осигурава се достављање података за Интегрални катастар загађивача од стране предузећа која имају ту обавезу.